

Gere István
VILLAMOS

Rohadt eső. Még egy kis szél kéne. Vagy száz-
rcsomós. Ernyő otthon. Hol legyen? Lehet majd
triumfálni. (Mondtam, hogy vidd el, de neked hiába
beszélék.) Hurcoljam egész nap? Eddig legalább ol-
vasni tudtam, amíg várni kellett. Most meg vedd elő
a szemüveget; le a kesztyűt, ki a tokból, tokot vissza
a zsebbe, kesztyűt föl, szemüveg billeg az orron, fel-
szállásnál lepottyan, kész, átment rajta a villamos. Is-
mét nyolc rongy. Különbön is mindkét kezem foglalt.
Táska, újságok és könyv féláron. Turkálóból.

Végre jön.

Tele van. „Fuck of BKV/MSZP!” Ezt firkálták a fal-
ra az aluljáróban. Aki nem tud arabusul. Off. Off az
picinyeim, de amúgy nem bánom.

Csak ez a hátzszak-mánia! Mintha turistákkal len-
ne tele a villamos. Le nem tenné, inkább hagyja ma-
gát lökdösní. Perverzió. Túlságosan nyugodtam
ücsüskél. Ez nem fog leszállni a következőnél. Kár,
hogy nincs a képükre írva. Csak arról a két majom-
ról lehet tudni, meddig megy. Ráfestik a pofájukra a
klub színeit. Maskarák.

Maskarák mindenütt.

Én meg néztek az emberek szemébe. A cég a
tönk szélén, ők meg új bútort vesznek az irodákba.
Svédet. Egy konténerre való csomagolókartont vittek
el. És én adjak embert hozzá, hogy a szekrényeket
fölcipeljék az emeletre. Amikor a legtöbb a meló.

Szedelőzködik a nagyanyó. Helyezkedni. Csak
Sarra tud kibújni, és akkor belendítem a táskát.
Pardon. Le fogják vágni a lábaimat. Rohadt egy
szék, a közepe besüpped, a szélei keményen felkun-
korodnak, és nyírják a visszereket a combom alján.
Se ülni, se állni. Még a takarítónő is odajött megnéz-
ni. Aki csak a rendelőben volt, mind. Ilyen fiatal és
üszkösödik a lába. Fűrészelt neki hamar! Rutinműtét.
Alul-fölül elmetszik az ereket; kis vágás, nem kasza-
bolnak össze; felpulnizzák a kitágult ereket, kicibál-
ják, és csókolom. Bármikor beutalom, ha jelentkezik.
Trombózisveszély.

Bármikor.

Bármikor nem lehet, Mindig most van.

Féléves szám. Fél áron is drága, a szemüveg meg
koszos. Nem. Mocskos. Mivel tisztítják ezt? Pelenká-
val? 20. oldal. Megvan.

*K.: Jó, ide figyelj! Mondtam, hogy nekünk nem
sok időnk van, egyet mondok. Te nem a mi embe-
rünk vagy, hanem az ellenség embere vagy. Ezt
jegyezd meg magadnak!*

R.: Én kérek titeket, hogy...

K.: Ne mosolyogj rajta, mert itt...

*R.: Én nem mosolygok, kérek titeket, hogy ne le-
gyen itt egy tragikus tévedés.*

*K.: Itt a mi számunkra a következő kérdés van,
hogy te egyszerűen flótás vagy-e...*

A harmadik vállalati kocsi töri össze, most meg
bérelnek neki egy Renault-t. Az agyam elszáll.
Valami nagy buliban lehetek benne együtt, hogy
ennek a fajankónak mindent megengednek.

Beállják a szép, kancafarú kocsijaikkal az egész
udvart; kétféle alul nincs egy se, az öreg Gatyáék
meg nézik a műhelyablakból a kocsikiállítást, és
drukkolnak a pótosnak, hogy billentse valamelyiket
seggbe.

- Legalább nekik legyen jó, rohadjanak meg - azt
mondja az öreg.

R.: Akkor voltam 21 éves.

F.: Tapasztalatlan voltál.

R.: Tapasztalatlan.

*F.: Fiatal fiú voltál, diák voltál. Abban a diákkör-
ben, amelyben mozogtál, az egy nacionalista kör
volt.*

Egy darab disznósajtot, azt a lapítottat, tanyasít,
amelyben meg lehet különböztetni szívet, vesét,
zúzat. Ha olyat valahol. Enyhén csipőset. Diétásat.
Kis adagot. Kérek hús dekát, akkor nem lesz több
negyed kilónál. Vagy azt a májast, amit tényleg máj-
ból meg szalonnából szerkesztenek. Négy zsömle,
ha friss. Ezek föltalálták a puha pacsnit. Kis csipős
csalamádé. Nem, nem. Csemege uborka, apró.

*F.: És amikor már szorul a hurok körülöttem, ak-
kor... kint, hogy már nem lehet letagadni, az te
vagy. És akkor is hazudsz. Lényegében abból,
amit te már elmondottál, kiderül, hogy trockista
vagy, kiderül, hogy nacionalista vagy, és most a
kérdés, amit tisztázni kell... Vigyázz, a veszett fej-
sze nyeléről van szó! Most arról van szó, hogy fi-
atal korodban, amikor még tapasztalatlan voltál,
akkor téged már bevontak és felhasználtak és nem
tudtad, hogy hová fog fejlődni.*

E kell innen menni. Lelépni. Négymillió már elég
jól, de szerényen, ketten is.

És nyugi van. Piros arc, madárfütty. Anyus újab-
ban úgys beteges. Állandóan leszaladgálni? Mégis-
csak kétszáz kilométer. És ott van az a ház. Alkalmi
vétel. Ezt meg sürgősen el kell passzolni. Már ha egy
lakótelepi lakást, ablaka alatt egy éjjel-nappal nyit-
va tartó kocsmával, el lehet adni. Ha bekötött szem-
mel vezetik oda az egyébként siket vevőt. Most mért
állunk? Ha ezt valaki meg tudná magyarázni. Zöld-

ség, krumplics, ami a családnak kell, a kertből kijön. A gyerek idén befejezi az egyetemet, és akkor: huss! Télak. A tévébe belevágom a fejszét, újságot nem járatok.

K.: Ami kárt életedben tettél, azt ha tíz életed volna, nem tudnád letörleszteni.

R.: Mivel tettem?

K.: És te erre azt mondd, hogy becsületes ember vagy?

R.: Mivel tettem? Mivel tettem én ezeket a károkat?

K.: Még egyet akarok neked mondani. Ne nézzél te minket bolondnak.

R.: Teljesen meg vagyok...

Az nem lehet, hogy nem vett észre. Az nem lehet: összevillant a szemünk. Sötét volt, de azért derengett némi fény a Ságvári tér felől. Ságvári? Valahogy csak hívják most is. Van ilyen helység: Ságvár? Bár egy tér nem vezet sehová. Sárvár. Nem. Nyilván van Ságvár is. Szegény Dusa bácsinak is, ha néha levelet írok, lehet, azt hiszi, froclizom, de elfelejttem az utcájuk új nevét. Libakert?

Az nem lehet, hogy nem vett észre. Észrevett és továbbment.

Azt várta, hogy én szóljak utána. Biztosan. De ő volt, és karácsony előtt két nappal ez valami egyszeri csoda lehetett volna, az én legszebb ajándékom a zoknik és gatyák között. Éppen csak protkót nem kaptam még a Jézuskától a praktikum jegyében. Csakhogy a csodához kell egy kis fogadókészség, egy kis várakozás; és olyan hirtelen történt minden. Förtelmesen nézhettem ki a bankrabló sapkámban, a pár éves, kizsírosodott dzsekimben meg a hótapsóba gyűrt kockás nadrágban, de piszok hideg volt; a verebek összefagyva csilingeltek a fákon, s úgy hullottak le, mint üvegphár a márványpadlóra. Ő viszont csinosabb volt, mint valaha, nyúlánk, de nem magas, hosszúléptű, de kecses...

K.: Mondd azt, hogy elmebeteg vagy. Mondd azt, hogy nem tudtál kímászni, vagy mondjál valami értelmes dolgot, amit, ha hazamegyünk, elhisznek nekünk és nem nevetnek a szemünkbe... Azt a csirkefogó provokátort, aki már úgy jött haza Dél-Amerikából, aki a spanyolokat kapcsolta ide, azt is átadtad a Pártnak, elutaztál vidékre, a spanyolon keresztül pedig szétrombolták az összes szakszervezeti csoportot. És ez így megy végig, ahová a lábadat betetted. És erre azt mondd, hogy becsületes ember vagy.

R.: Én komolyan mondom, hogy olyan...

K.: Így volt ez?

R.: De bocsánatot kérek...

F.: Hát felelj! Mit kérsz bocsánatot?

Nekem kellett volna utánafutni. De nem mozdultam. Ha addig gyűlölt, akkor ezután... Ami a leg-

sebb karácsonyi ajándék lehetett volna, abból...

„Eldorádó Zokni”. Cégtábla vagy vicc? Elalélok. Az Eldorádó Zokni az nekem olyan, amelyeknek tölcser formájú a szára; nem szorítja el az ereket, nem csinál kötözött sonkát a bokámból, de ilyen nem lehet kapni.

Gyávaság, kételyek, egykedvűség.

Az egész városban ez a legvacakabb járat. Ritkán jár, de legalább lassan.

Fél év kínlódás megint, ha utána futok. Még az is lehet, hogy szóba se állt volna velem.

Nem ő volt az. Hát hányszor gondoltam már, hogy őt látom? Abban a vidéki városban még az egyetlen szállodába is bementem érdeklődni, nincs-e valamiféle matematikus-konferencia, de persze nem volt, a szobák üresen álltak, csak egy gyerekcsoportot fogadtak Ürömről, akik az arborétumot jöttek megnézni. Lehet, csak kiszálltak, felhajtottak egy kávé, aztán mentek tovább, én meg, mint a mérgezett egér futkároztam fel-alá a városban, hát ha újra meglátom valahol.

Nem ő volt az.

Még jó, hogy egyedül volt.

Mi lett volna, ha önfeledten összekarolva, kéz a kézben jön egy idegen férfival?

Egyszer láttam egy idegennel, de az még a házassága előtt volt. Húsz éve? Harminc éve? Persze, majd a háború előtt, te hülye. Mentek a szigeti bejáró felé a hídon, én meg a villamoson a barátommal, aki szintén ismerte őt, s aki látva elborult ábrázatokat, megvigasztalt: Csak nyugi, ne idegesítsd magad. Kurvák ezek mind. Nem ő volt az, csak a szemem látta azt, amit látni szeretett volna az agyam. Mintha a férje nem is számítana. Bizonyos nézőpontból nem is számít. Melyik az a nézőpont? Az enyém. Szerette, amikor hozzám. Tudom, hiába is tagadja. Ha csak el akart volna kerülni otthonról, akkor hozzám is jöhetett volna. Nana. Szerette: folyton lefogta a kezem.

Na és a gyerekek?

R.: De bocsánatot kérek...

F.: Hát felelj! Mit kérsz bocsánatot? Hát nincs anynyi erőd, 19 év alatt nem ragadt rád annyi becsületesség, hogy azt mondja, hogy nézzétek, igen, tévedtem, nem tudtam, hogy miről van szó, beszervezték, megbántam ezerszer és százszor, nem tudtam... Hát semmit nem akarsz beismerni egy ég világon? Még azt sem, amit már elmondta a jegyzőkönyvben. Még azt sem akarsz bevallani. Kezded előlről.

Egyáltalán, mikor, mikor volt ez az egész tulokosság? Visszalapozni. Szerelmi jelenet vázaképen. Fuvoláslány egy domborművön. Nagymosáshoz

Hutter-szappan. Szerelmi jelenet lepénysütő formán, Gorsiumból. 1949. június 7-én. Lehettem öt hónapos. A Tisza utcában laktunk az imaház gondnokánál. Az imaház most is megvan, valahol a Váci úton, egy nagy sörözővel szemben. Két deci muskotályt megengedek magamnak. Két dekát. Édes ugyan, biztosan pancsolják kicsit, de egyszerre ezt nem lehet abbahagyni, azt tudományosan is alátámasztotta a doktornő. A mája hozzászokott a nagy munkához. Fokozatosan, nyugodtan. A doktornő. Nem tudok imponálni neki. Dög.

K.: A másik dolog, ezt jól értsd meg, hogy neked most van az utolsó alkalmaid arra, hogy, nem hogy nekünk itt elmeséld, mi nem hallgatjuk meg a te meséidet, hogy te most a kezed a szívedre tegyed és pontról pontra végigmenjél az életeden, mért volt úgy, ahogy volt. Erted? Mert ebben az esetben a mi számunkra és a te számodra megmarad az a halvány lehetőség, hogy téged szorult helyzetekben, vagy mérhetetlen becsvágyadnál, vagy hiúságodnál, vagy nem tudom én minél fogva megfogtak és szorongattak. Erted? Mi tudjuk azt, hogy nem születettél gazembernek. Mi azt tudjuk.

R.: És azt egyáltalán nem feltételezitek, hogy nem szorongattak és nem vagyok senkinek a kezében?

K.: Mi azt feltételezzük, hogy te nem voltál szorongatva. De ez azt jelenti, hogy te 18 éves korodban az ellenséghez szegődtél be. És ez rád nézve még rosszabb.

R.: Szóval akkor csak az van, hogy vagy szorongatnak, vagy tudatosan az ellenség táborába tartozom.

F.: Úgy van, más itt nincs. Igazad van.

R.: Más itt nincs.

F.: Nincs.

R.: Azt nem feltételezitek, hogy van egy ember, aki se az egyik táborba, se a másik kategóriához nem tartozik, ha nem követett el hibákat?

F.: Ezen már túl vagyunk.

Olyan sötét van, mintha este lenne. Négy óra. (Az ön szeme most már folyamatosan romlani fog. Hogyan tudta eddig kompenzálni, hogy nem lát?) Csak lassan rövidült a kezem, hogyan? Csak most nem tudom már eléggé távol tartani az újságot. Különben látok én. Hát persze. Élesen. Kontúrosan. Csak kérdezzen. Átlátok a szitán is, és van, amiben kifejezetten szakértő vagyok. Nagy obszervátor. Ilyen a konzervleértékelések időpontja és helye, a bálábontás, a legfontosabb olcsó turkálók. Én mindent onnan szerzek be. Inget, gatyát, télikabátot, sőt feleséget és családot, önbizalmat és szerelmet, bizony. A turkáló az én életem legszentebb színtere.

R.: De bocsánatot kérek, egy ember életében két dolog van. Az egyik mondjuk a cselekedetei, amelyeket elkövet, amelyeket végrehajt, és az beszél. A másik dolog pedig, hogy azt mondja, az embernek a becsületessége, hogy mindezeket a hibákat jóhiszeműen követi el, ostobaságból követi el, megfelelő ideológiai képzettség hiányában követi el vagy pedig tudatos, kártékony rombolni akarásból követi el. És én azt mondom és én (valaki közbeszó!) - egy pillanat, én még akarok mondani valamit -

Ágynak el se mesélem, ami ma történt. Megyek föl aláírni valamit, s a folyosón összefutok D.-vel, aki régen méhész volt, azelőtt meg a leghülyébb osztálytársam. Szevasz, szevasz. Maszek fuvaros lett. Főleg egy hidegkonyhának szállít, és hozzánk is százezerért hozott szendvicseket, töltött paprikát, mignont meg egyéb édes biszbaszt. Azt mondja: Marha jól mehet a cégeteknek, ha megengedheti magának az év végi bankettet. - Igen - mondom -, marha jól megy, éppen felszámolás alatt vagyunk. - Az is frankó - azt mondja -, akkor ne légy szégyenlős te se, de mielőtt egy B-mallér nagyságúra zsugorodna a gyár, áruld el, hogy ki írja alá nekem ezt az istenverte számlát. Most jövök ki az ötödik irodából. Küldözgetnek össze-vissza.

- Én nem, az biztos - mondom neki. - Én nem. Én nem tudok írni.

P.: Neked egy dologra kell vigyázni. Addig fogod verni téged, amíg ki nem jön belőled, ami benned van. Ezzel még jobban aláhúztad azt, hogy milyen szívós ellenség vagy. Na, most azt mondtad, hogy írni akarsz, amiről még nem írtál. Mondd meg, hogy mi az, amit írni akarsz! Beszéljél! Most már nincs időnk hozzád, elég volt! Miről akarsz írni? Beszélsz vagy nem beszélsz?

R.: (Liheg, valamit halkán mond.)

P.: Van írnivalód, amit még nem mondtál el? Igen vagy nem?

R.: Van.

P.: Van. Akkor vigyétek le, kap újra egy félórát, ne sokat írjál, mondatokat írjál. Amiről még nem beszéltél.

R.: Írok.

P.: Írsz. Vigyétek.

Végre. Szemüveg el. Két kézzel kell levenni uram, szól rám az optikus. Két kézzel. Az egykezest nem szereti. Börtönbe kéne csukni, aki ezt az aszfaltot csinálta. A víz se tudja, merre folyjon rajta, ott tétovázik az út közepén. Szedd a lábadd, mert ha erről a buszról lemaradsz, ki tudja, mikor jön a másik. Ez a legvacakabb járat az egész városban.